

Öppna och FAIR forskningsdata

Eva Stensköld, föreståndare Svensk nationell datatjänst

SND

Svensk nationell datatjänst | Göteborgs universitet - Chalmers tekniska högskola - Karolinska Institutet - Kungliga Tekniska högskolan - Lunds universitet - Stockholms universitet - Sveriges lantbruksuniversitet - Umeå universitet - Uppsala universitet

Regeringens målbild - att offentligfinansierade forskningsdata ska göras tillgängliga senast 2026

1. Kan vi nå målen om öppna och FAIR forskningsdata inom rimlig tid?
2. Vad krävs då av lärosätena och sektorn i övrigt?
3. Hur ser vägen mot målet ut och finns det bara en väg, eller flera?

Regeringens målbild - att offentligfinansierade forskningsdata ska göras tillgängliga senast 2026

1. Kan vi nå målen om öppna och FAIR forskningsdata inom rimlig tid? **Inte till 2026**
2. Vad krävs då av lärosätena och sektorn i övrigt?
3. Hur ser vägen mot målet ut och finns det bara en väg, eller flera?

Sweden and the transition to open data

- **Open Data Directive** ([EU 2019/1024](#))
  - **Open Data Act** ([SFS 2022:818](#)) in Sweden
- **European Council Conclusions:**
  - **Council Conclusions on the Transition Towards an Open Science System** ([2016](#))
  - **Council Conclusions on High-Quality, Transparent, Open, Trustworthy and Equitable Scholarly Publishing** ([2023](#))
- **Swedish governmental research bills** [2016](#) and [2020](#) ([2024](#) in preparation)

*Sweden should have implemented an **open research ecosystem by 2026***

Vad handlar det om?

Målet att en omställning till öppen tillgång till forskningsresultat inklusive vetenskapliga publikationer, konstnärliga verk och forskningsdata bör vara genomförd fullt ut senast **2026** uttrycktes i propositionen *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft* (prop. 2016/17:50)

Sweden and the transition to open data

- Assoc. of Swedish Higher Education Institutions **Roadmap for Open Science** ([2021, rev. 2024](#))
- **Lund Declaration** on Maximising the Benefits of Research Data ([2023](#))
- **National Guidelines** for Encouraging Open Science (Nat'l Library) ([2024](#))
- The Swedish Research Council [coordinates](#) the **work with open access to research data** in Sweden
- Parallel process to the European work in **Horizon Europe** ([summary](#))

“As open as possible, as closed as necessary”

- There are many misconceptions when it comes to research data and openness
- There are often **restrictions** limiting fully open access: legal, ethical etc.
- Research data should be **prepared for reuse**, be **described** and **published**
- This applies to data with **open** access as well as to data with **restricted** access!
- Research data should be **FAIR** – *FAIR principles*

Undersökning av elektronisk dekoherens med högupplöst attosekund-fotoelektroninterferometri

SND-ID: 2022-53-1. Version: 1. DOI: <https://doi.org/10.5878/mtfm-b338>

- Ladda ner data
  - delay.txt (658 byte)
  - spectrogram.txt (452.96 KB)
  - TOF.txt (78.14 KB)
- Tillhörande dokumentation
  - Documentation.txt (1.69 KB)
- Ladda ner alla filer
  - 2022-53-1-1.zip (~533.43 KB)

Citering

Busto, D. et al., 2022. Undersökning av elektronisk dekoherens med högupplöst attosekund-fotoelektroninterferometri. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.5878/mtfm-b338>.

Välj citeringsformat:

Skapare/primärforskare

- [David Busto](#) - Lunds universitet, Fysiska institutionen
- [Shiyang Zhong](#) - Lunds universitet, Fysiska institutionen
- [Cord Arnold](#) - Lunds universitet, Fysiska institutionen
- [Mathieu Gisselbrecht](#) - Lunds universitet, Fysiska institutionen
- [Anne L'Huillier](#) - Lunds universitet, Fysiska institutionen

Forskningshuvudman

[Lunds universitet](#) - Fysiska institutionen

Beskrivning

Vi undersöker fotojonisation av heliumatomer med attosekundspulståg som genereras via övertonsgenerering i neongas. I frekvensdomänen motsvaras attosekundspulståget av en frekvenskam med udda övertoner. Våglängden på det infraröda probfältet som används för övertonsgenerering är vald så att den 39:e övertonen är resonant med $2s^2p$ -resonansen i helium belägen vid 60.147 eV. Attosekundspulståget överlappas spatiellt och temporärt med en

 Tillgänglighetsnivå
Åtkomst till data via SND
Data är fritt tillgängliga

Användning av data
Att tänka på vid användning av data som delas via SND

 Licens
CC BY 4.0

 Versioner
Version 1. 2022-03-25

 Ladda ner metadata
DataCite
DDI 2.5
DDI 3.3
DCAT-AP-SE 2.0
JSON
JSON-LD
PDF
Citering (CLS)
Filöversikt (CSV)

F

- indexerade i en katalog
- beständig identifierare
- sökbara och enkla att hitta

A

- information om tillgänglighet
- tillgång så öppen som möjligt

I

- standardiserade (meta)data
- vedertagna CVs och terminologier
- relation data och metadata

R

- rika kontextuella metadata
- tydliga användarvillkor
- ursprungsbeskrivning
- strukturerade (meta)data
- dokumenterade (meta)data

SND – kort historik

- Verksamhet vid GU sedan **1980**,
som Svensk samhällsvetenskaplig datatjänst
- Finansiering av VR sedan **2008**,
breddning till medicin och humaniora
- Konsortium och nätverk för forskarstöd sedan **2018**,
”SND 2.0” – alla typer av forskningsdata

SND gör vad?

- SND jobbar **tillsammans** med alla svenska lärosäten och flera forskande organisationer,
- för att ge svenska forskare alla de **verktyg*** de behöver,
- så att de kan bedriva **forskning** av högsta kvalitet (excellens)

*ett samordnat och kvalitetssäkrat system för att hitta, använda, beskriva, dela och återanvända forskningsdata, både nationell och internationellt

Vad är SND för typ av organisation?

- SND är en nationell och distribuerad forskningsinfrastruktur
  - Forskningsinfrastruktur=avancerade verktyg som forskare behöver för att kunna genomföra sin forskning
  - Verktyg=t ex biobanker, stora instrument, forskningsbibliotek, men också forskningsdata
- Vetenskapsrådet (VR) har regeringsuppdrag för området forskningsinfrastruktur (nationell och svenskt deltagande internationellt)
- VR finansierar nationell forskningsinfrastruktur enligt en viss modell:
  - Konsortium
  - Vårdorganisation
  - Tredelad finansiering
  - Två olika slags finansiering - pengar och inkind
  - Tidsbegränsad finansiering och uppdrag (4-6 år)
  - Gemensam behovsfångst och prioritering med lärosätena via URFI-RFI
  - Bottom up OCH top down

Det svenska e-infrastrukturlandskapet

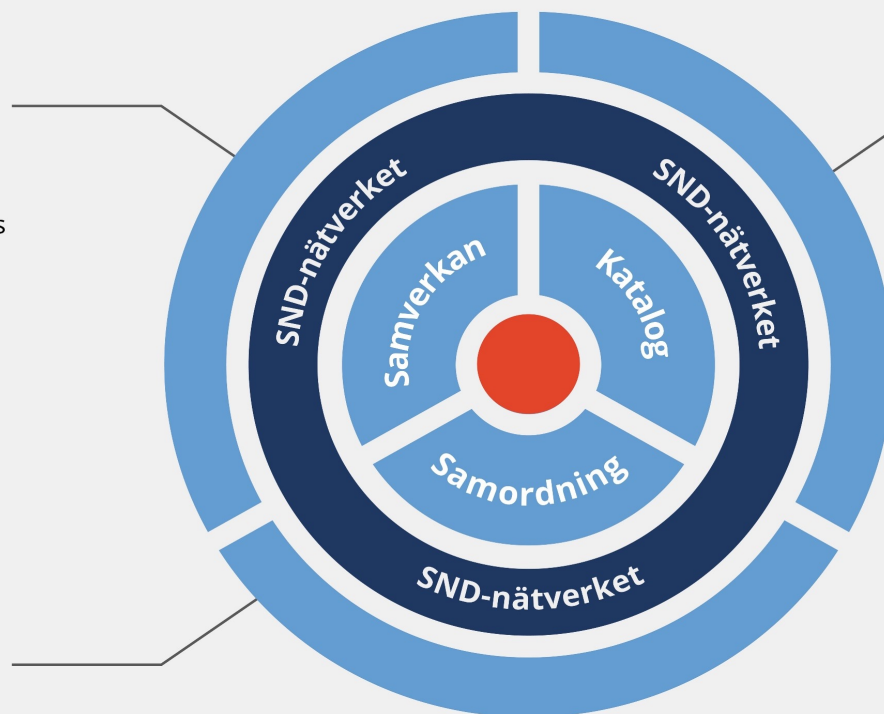
- SND är en del av Sveriges grundläggande e-infrastruktur, tillsammans med Sunet, NAISS mfl.
- E-infrastruktur för forskning avser resurser för lagring, överföring, tillgängliggörande, beräkning och analys av digitala data.
- Inom detta begrepp ryms också de kompetenser och organisationer som är nödvändiga för att forskningen ska kunna tillgodogöra sig dessa resurser.
- Det handlar alltså om den tekniska och organisatoriska grund som möjliggör forskningens digitala arbete.

Nätverk och samverkan

- Samarbete
- Erfarenhetsutbyte
- Utbildning och lärande
- Kunskap och kompetens

Nationell samordning

- researchdata.se
- Rekommendationer
- Strategier
- Vägledning

Forskningsdata-katalog

- Granskningsprocess
- FAIR
- Persistenta identifierare
- Certifiering

Vad krävs av lärosätena för att nå målen om öppna och FAIR forskningsdata?

- Storytelling – besvara frågan varför
- Beslut – formalisera beslutet och skapa tydlighet
- Vägval – roadmap
- Förankring – hela vägen upp/ner
- Resurser – inte bara pengar
- Samverkan – inom och mellan
- Incitament – säkerställ att det finns ett värde
- Tydlighet – peka med hela handen
- Prioritera
- Livscykelperspektiv
- Automatiserade flöden
- Teknik vs människor

Vad krävs av huvudmannen för att nå målen om öppna och FAIR forskningsdata?

- Se över juridiska ramverket
- Prioritera inom området öppen vetenskap
- Inrätta e-inframyndigheten
- Se över fördelning av regeringsuppdrag
- Förändra meriteringssystemet
- Kravställ samverkan
- Nationell strategi för EOSC

Tack!

Eva Stensköld, föreståndare Svensk nationell datatjänst

SND

Svensk nationell datatjänst | Göteborgs universitet - Chalmers tekniska högskola - Karolinska Institutet - Kungliga Tekniska högskolan - Lunds universitet - Stockholms universitet - Sveriges lantbruksuniversitet - Umeå universitet - Uppsala universitet